

vetkeztében igen nagy lesz a rokkant munkanélküliek száma.

Nem tudni, hogy ebből a számból hány rokkant jut Szegedre, de az ma már kétségtelenül megállapítható, hogy annyi őri, portási, pénzbeszedői stb. állás előreláthatóan nem lesz, mint ahány rokkant-munkakereső.

A jeleítéshez többen szólottak hozzá. **Vékes Bertalan** a háziipar felkarolására hívja fel a figyelmet és javasolja, hogy a legközelebbi értekezletre a siketnémák és vakok intézetének igazgatóját is hívják meg. **Orkonyi Ede** a fiatakoruk hatóságának tevékenységéről számol be és fölemlíti, hogy értesülései szerint rokkant iskolát csak egyetemi városokban állít fel a kormány. Egyébként utal arra, hogy a létesítendő munkástelepeken be lehet vezetni a háziiparral való foglalkozást. Szegeden földmives iskolát kellene felállítani. **Reichart Vilmos** iparfelügyelő szerint a rokkantak nagy részét kényszeríteni kell a tanulásra, ami a rokkant-ügy rendezését nagyon megnehezíti. **Bokor Adolf** a mozgó-kereskedelemre hívja fel a figyelmet, amelyet főként a rokkantak számára kellene fenntartani. **Szabó Gyula** kamarai titkár véleménye szerint a végleges állásfoglalás előtt tanulmányozni kellene a szegedi speciális viszonyokat. Végül dr. **Szalay József** indítványozza, hogy a rokkant-ügyben a városi tanácshoz fordulnak abban az értelemben, hogy Szeged részére a kormánynál rokkant-iskolát eszközöljön ki, amely főként agrikultur és kerti munkák betanításával foglalkozzék.

Az olasz hadüzenet történeti és lélektani háttere.

Irta: dr. Balanyi György.

II.

Az első csalódás a hadüzenetek árjának megindulásakor ért bennünket. Mikor lábunk alatt megmozdult a talaj s a tengernyi ellenség előzönlötte határainkat, délre. Italia felé fordult tekintetünk. Szemünkben reményült: bizton hittük, hogy szövetségesünk halás lesz rápazarolt szeretetünkért, magáévá teszi igaz ügyünket és élet-halál harcunk megcsatásával fizet vissza a jószolgálatokért, melyekkel nagybatalani állását megszilárdítani segítettük. Vártunk; szívszorogva lestük a híradást az olasz sereg csatlakozásáról három fronton küzdő testvéreinkhez. De Italia makacsul hallgatott. Beburkolódzott a titokzatoság lepleibe és — nem mozdult. Végre megszólalt. Első szava egy semmitmondó semlegességi nyilatkozat volt. Hivatalos formában megtagadta, aminek megtevésére a szövetség szelleme és betűje kötelezte, de amire szívében sohasem érezte magát kötelezettnek s aminek beváltására soha komolyan nem gondolt. Mindezt azonban csak utólag értettük meg. Akkoriban mérhetetlen keserűség szorongatta torkunkat és kulesolta ökölbe kezünket a hűtlen szövetséges ellen. A reánk szakadt sok fájó csalódás között talán ez fáj legjobban. Az olasz színek, melyek az örökre felejthetetlen augusztus-eleji napok mozgalmasság, tanka világában sűrűn elővillantak, egyszerre eltűntek. És mi a csalódások keserűségével szívünkben, de másrészt a győzelem rendíthetetlen hitével lelkünkben Italia nélkül, egyedül a hozzánk hasonlóan megtámadott Németország niebelungi hűségében bízva mentünk eléje ellenségeinknek.

Lassanként lehiggadtunk. Keserűségünk felengedett. Kezdtük reálisabban mérlegelni Italia helyzetét. Ha szívünkben nem is adtuk meg neki a felmentést, elismertük, hogy kényes földrajzi felkvése és hosszan elnyúló partjainak hozzáférhetősége a tulsúlyban levő ellenséges flották számára tényleg meggondolandóvá teszik a háborúba elegyedést. Sőt később már némi vigasztalást találtunk abban a gondolatban, hogy jóakaratu semlegességével legalább egy oldalról fedez ben-

nünket s megkönnyíti más irányban való szabad mozgásunkat.

Azután jöttek a nehéz napok, az emberfeletti erőfeszítések és szenvedések, a megmégíngó majd új lánggra kapó reménykedések napjai. Az élet-halálharc annyira igénybe vette izmainkat, idegeinket és gondolatainkat, hogy sem időnk, sem kedvünk nem volt mással törődni. Már szinte megfellelkezünk „hü szövetségesünkről” is, amit annál könnyebben tehetünk, mivel Italia még mélyebb hallgatásba temetkezett, mint a háború kezdetén. Csak nagyméha, kerülő utakon jutott el hozzánk egy-egy röpke hír a hátunk mögött készülő árulásról. De mi nem adtunk neki hitelt, ellenségeink rosszakaratu rágalmának bélyegeztük s gyanútlan szívvel napi-rendre tértünk felette. Hanem a hír ennek ellenére makacsul tartotta magát s egyre sürribben visszatért. Mivel a censura nem engedte, hogy igazi mivoltában a nyilvánosság napfényére jusson, dusan tenyészett az agyonhallgatás félhomályában és fantasztikus módon megnőtt. A sugdosás szárnyait gyorsabban és biztosabban terjedt, mint a sajtó útján tehetne volna. A légkör kezdett megtelni feszültséggel. Tudtuk, hogy a diplomácia boszorkánykonyhájában, a gondosan elzárt ajtók mögött lázas munka folyik. Ösztönszerűen megéreztük, hogy életérdekeinket mélyen érintő kérdések forognak szóban.

Végre májusban a virágfakadás hónapjában kipattant a nagy titok. A meglepetések zsilipje, megnyílt és a váratlan események lávája oly hirtelen és erőszakos módon tört reánk, hogy egyik ámulatból fel sem ocsudhattunk és már újabbá estünk. A quar-toi ünnepély, a fékevesztett háborús izgatás, Salandra szinleges lemondása, a történeti nevezetességű országgyűlés, az utca örvénye, a hármass szövetség felmondása és a hadüzenet: mindez tüneményes gyorsasággal üzte egymást és egyszerre jutott tudomásunkra a kettős monarchia áldozatkészségének és a béke megóvása érdekében kifejtett több hónapos erőfeszítéseinek részleteivel. Amit lehetetlennek hittünk, az árulás megtörtént. Italia ellenségeinkhez szegődött épen akkor, amikor kilenc hónapos véres küzdelmünk és mérhetetlen áldozataink eredményeként kezdtük ellenállhatatlan erővel magunk előtt seperi ellenségeinket és a reménytelen messzeségben ködlő békét a közelebb eső lehetőségek sorába vonni. Hűtlen szövetségesünk akkor rontott reánk érintetlen erejével, mikor kezdtünk egy kissé szabadabban lélekezni s örülni drága vérünkön kiküzdött sikereinknek. Hiába ajánlottunk fel neki jószántunkból csaknem mindent, amiért józanul fegyvert foghatott, neki nem kellett a békés kiegyenlítés; ő nemcsak földünket akarta elvenni, hatalmunkat kisebbiteni, hanem ontani kívánta vérünket is. Szabad választása volt s neki inkább kellett a háború, mint a béke. Csoda-e, ha ily példátlan árulás láttára szívünk utálattal és megvetéssel telt el s a bosszu pillanatnyilag föléje kerekedett minden más érzésünknek?

De azután leszámoltunk ezzel is. Oh a háború nagy realistákká tett bennünket! Az árulás továbbra is méltó erkölcsi felháborodásunk botrányköve maradt, de azontul mint tisztán történeti jelenség is kezdett bennünket érdekelni. A lezajlott események higgadt szemlélete és a rájuk vonatkozó ismereteink fokozatos bővülése lassanként meggyőződéssé érlelte első benyomásunkat, hogy az olasz hadüzenet megelőző és kísérő körülményei a tömegpszichozisnak és a modern történet irányításában döntő szerepet játszó erők szuggesztív hatásának egyedül álló példáját nyújtják. Mert hogy egy nemzet, mely tíz hónapon át szemtanúja volt a háború minden iszonyatának életben és vagyonban tett mérhetetlen pusztításának a lehetséges békés kiegyenlítés helyett inkább válassza a vérontást, életfeltételei erősítése és kultúrája nyugodt munkálása helyett inkább áldozatul dobja oda legjobb fiai százazreinek életét a háború Molochjának: olyan jelenség, aminőre eddig még nem volt példa. Végiglapozhat-

juk évezredek történetét, nem találjuk mását. Érthető tehát, hogy érdeklődésünk egyre jobban a miért? kérdésre terelődött át. Milyen okok működtek közre, hogy a kormány részéről a háború kezdetén hivatalosan bejelentett s a nemzet zömétől helyeselt semlegesség a májusi háborús történetek örvényébe fult? A nemzeti érdekek és egyéni szempontok milyen szövevénye, az állami és társadalmi élet tényezőinek milyen foku bejátszása idézte elő ezt a hihetetlen változást? Milyen állomások jelzik azt a hosszú utat, melyen Italia a béke paradicsomából a háború poklába táncolt?

A közéletmezés új szervezete.

Szakférliakból álló közéletmezési tanács.

(Saját tudósítónktól.) Remélhetőleg rövidesen le lehet zárni a közéletmezés első korszakának összes aktáit. A közéletmezés ügyeinek intézésével a polgármester tudvalevőleg **Balogh Károly** tanácsnokot bízta meg, aki tiszteletre méltó ambícióval készül az új, sok nehéz feladattal szolgáló, épp azért előtte is bizonyára értékes munkakörre. Problematikus természetesen nagyon, hogy a legjobban vezetett közéletmezés is mit és mennyit használhat már a közel jövőben is, megnyugtató mégis, hogy **Balogh Károly** az eddig felmerült tanulságok és helyes kívánságok figyelembe vételével kívánja új munkakörét betölteni. Ép a **Délmagyarország** mutatott rá a tanácsnok urnak arra a helyes reformjára, hogy a közéletmezési üzemnek kereskedelmi szervezetet akar adni. További reformja az, hogy megalakítja a közéletmezési tanácsot. Az új szerv bizonyára üdvös szolgálatokat fog tenni, ha állandóan működésben lesz, mindannyiszor meghallgatásra talál, amikor egy-egy élelmi cikknek nagyobb mennyiségben való bevásárlásáról lesz szó és ha tagjai a tanácskozásokon, ellenőrzésen és egyéb munkán kívül például arra is vállalkoznak, hogy az egyes cikkek bevásárlására a kínálat helyére elutazzanak. A közéletmezési tanácsot **Balogh Károly** a következő tagokból alakította meg:

Aczél Géza, a Back-malom vezérigazgatója, Bach Jenő fakereskedő, Csányi Sándor terménykereskedő, Gál Kálmán, a Szeged-Csongrádi Takarékpénztár elnöke, Hoffmann Ignác gőzmalomtulajdonos, Kiss Ferenc főerdőtanácsos, Korom Mihály gazdálkodó, Kovács Sándor sertéshizláló, Landesberg Mór gyáros, Rózsa Mihály, a Mezőgazdák Szövetkezetének igazgatója, Szarvady Lajos, a Kereskedelmi és Iparkamara elnöke, Tóth Ferenc vállalkozó, Weiner Miksa és Wimmer Fülöp, az Iparkamara alelnökei.

A bizottság — amint látható — majdnem teljes, a közéletmezési üzem új vezetője úgy alakította meg, hogy szakértője legyen mindazoknak a kérdéseknél, amelyek felmerülhetnek. Első ülését vasárnap délelőtt 11 órakor tartja a közéletmezési tanács. Abba, hogy milyen szerepet szánt ennek a szervnek maga **Balogh Károly**, némi betekintést enged az a meghívó, amelyet az első ülésre küldött szét. Ép azért itt közöljük:

— Szeged sz. kir. város polgármestere, dr. Somogyi Szilveszter ur, a folyó évi március hó 1-én kelt 2664—1916. számú határozatával megbízott engem azzal, hogy a közéletmezési üzem vezetését vegyem át és azt